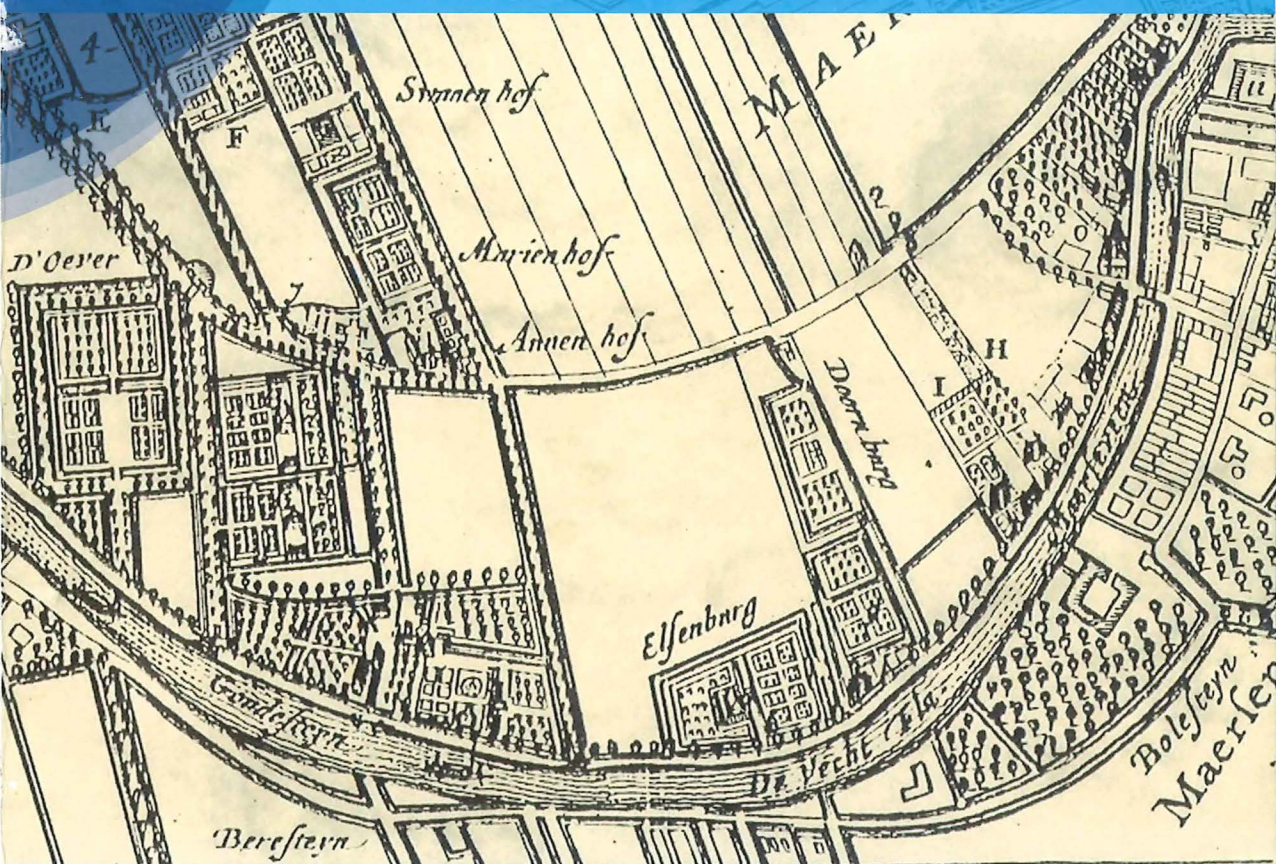

jaargang 43
nr. 2 - 2017

PERIODIEK

Historische Kring Maarssen

Met o.a.:

Het oorlogsverleden
van opa Snel

Anna Maria
de Sandra

Van uitspanning
naar oversteek

Door erkend scharrelvlees

Slagerij
Dorresteyn
sinds 1882

Nassastraat 4
Tel. 0346 - 561219
Maarssen

Bij ons is iedereen welkom
waar de fiets ook vandaan komt.

Nassastraat 99, Maarssen
Telefoon: 0346-760760

info@honigtweewielerspecialist.nl
www.honigtweewielerspecialist.nl

f VOLG ONS OP FACEBOOK
WWW.FACEBOOK.COM/HONIGTWEEWIELERSPECIALIST

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron
Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

VAN VREDENDAAL & ZN

aannemersbedrijf restauratiewerken

anno 1911

Harmonieweg 1 3603 BN Maarssen

info@vanvredendaalenzn.nl 0346 561356
www.vanvredendaalenzn.nl 06 12 961 465

Opgericht op 11 september 1972, opgenomen in het verenigingsregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Voor informatie en contact met HKM:

Website www.historischekringmaarsssen.nl en e-mail: secretaris@historischekringmaarsssen.nl

Bestuur:

Michel van Schaik, voorzitter

Ron Moers, vicevoorzitter

Arie van Ginkel, secretaris

Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346-564168,

e-mail: secretaris@historischekringmaarsssen.nl

Ronald van Tongeren, penningmeester

Tineke Barneveld, Hans van Bommel, Henk Blaauw,

Bert de Ruiter, Jan Simonis, Ria Tijhuis.

Leden van verdienste:

drs. W. Smits (10-02-1994), mevr. A.P. van Haaften

(26-02-2015), mevr. R. Tijhuis (10-03-2016)

Ereleden:

Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000), J.H. Sagel

(22-02-2001), B. de Ruiter (21-02-2002), Mevr. M.C.

Hatzmann-Scheltema (23-02-2006), B. Visschedijk

(26-02-2009), Mevr. A. Wolters-Dekkers (03-03-2011),

A. de Zwart (03-03-2011), H. Blaauw (06-03-2014)

Redactie Periodiek:

Jan Simonis (voorzitter), Vacature (secretaris),

Piet Gentenaar, Nelleke Hendrikse, Bert de Ruiter,

Ria Tijhuis.

Kopij zenden aan: Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6,

3601 DR Maarssen, tel.: 0346-563599, e-mail:

bestuur3@historischekringmaarsssen.nl (ook verkoop losse nummers).

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap kost € 14 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring zie de website of neem contact op met Ronald van Tongeren, Wilhelminaweg 1a, 3603 CR Maarssen, tel.: 0346-556696, e-mail: penningmeester@historischekringmaarsssen.nl. Eventuele stortingen op ons rekeningnummer NL93INGB0002907376 t.n.v. Penningmeester HKM.

Vormgeving en productie:

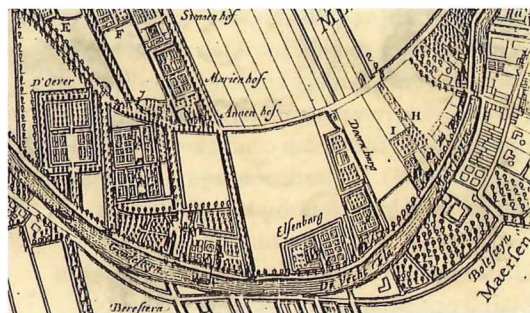
Topic Creatieve Communicatie, Wierden

Colofon en Inhoud	43
Kringnieuws	44
Het oorlogsverleden van Opa Snel	46
De eerste vijf jaar van de HKM deel 2	51
Arie de Zwart en het doorgeven van heel veel kennis	55
Een wandeling van Cromwijk naar de Kaatsbaanbrug Deel 2	58
Herinneringen aan... Deel 3	
De kermis op Huis Ter Meer	66
Expositie Vechtstreekmuseum	67
Anna Maria de Sandra	68
Nieuwe boeken in de bibliotheek van de HKM	75
Periodiek HKM zoekt redactiesecretaris	77
Uit de Oude Schoenendoos deel 70	78

OP DE COVER

PERIODIEK

Een uitsnede van een kaart uit 1660 van "Een klein gedeelte van de Heerlijkheid van MAERSEVEEN"

Kringnieuws

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.

De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur. U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 1 juli 2017.

Jaarvergadering van de HKM

Op de goedbezochte 45e jaarvergadering op 9 maart jl. in de Open Hof leidde penningmeester Ronald van Tongeren ons door het formele deel van jaarstukken en bestuursverkiezingen. Meer leden, een positief jaarsaldo en succesvolle activiteiten in 2016 zijn redenen voor tevredenheid. Alle stukken en de begroting voor 2017 werden goedgekeurd. Ronald maakte de leden ook attent op de geheel vernieuwde website. Voorts wenste hij aftredend vicevoorzitter Arie de Zwart beterschap en sterkte bij zijn revalidatie. Op voorstel van het bestuur werd Michel van Schaik met algemene stemmen door de vergadering tot voorzitter van het bestuur benoemd. Als vicevoorzitter en nieuw bestuurslid werd Ron Moers geïntroduceerd. Michel nam direct het stokje van Ronald over en gaf in zijn toespraak aan hoe hij tegen zijn nieuwe rol aankijkt. Een samenvatting daarvan is hieronder weergegeven.

Nederland Schaatsland

Na de pauze nam Cees Eysberg ons mee in zijn lezing over schaatsen in Nederland. Vanuit een cultuur-historisch perspectief beschreef hij de ontwikkeling van de schaatscultuur in Nederland. Hij vertelde hoe die zich ontwikkelde en hoe mensen gebruik maakten van het ijs, zowel als vermaak ('spekrijden') als ook in de vorm van transportmiddel en strategisch hulpmiddel in tijden van conflicten (Alkmaars ontzet in 1573). Hij lardeerde zijn verhaal met diverse anekdotes, waarbij Hansje Brinker niet vergeten werd en natuurlijk namen de Elfstedentocht en zijn persoonlijke ervaringen daarbij een belangrijke plaats in. Hij besloot met een vraag over de toekomst van de schaatscultuur. Aan belangstelling is er geen

gebrek, maar veranderingen in infrastructuur van het oppervlaktewater, bemaling, scheepvaart, vervuiling en wellicht klimaatverandering hebben zeker invloed. Eén ding is zeker: het moet natuurlijk wel blijven vriezen. We kunnen natuurlijk ook naar de Weissensee, Finland en zelfs naar de Gele Rivier in China...

Toespraak van de nieuwe voorzitter

Dames en heren, op de eerste plaats wil ik de zojuist herbenoemde bestuursleden Ronald van Tongeren, Hans van Bommel, Henk Blaauw en Jan Simonis van harte feliciteren. Tezamen met de zittende bestuursleden Ria Tijhuis, Tineke Barneveld, Bert de Ruiter en Arie van Ginkel is daarmee voorlopig de kwaliteit en de continuïteit binnen het bestuur verzekerd. Ook ben ik verheugd dat Ron Moers is toegetreden tot het bestuur in de functie van vicevoorzitter. Ron, jouw enthousiasme, bestuurlijke kwaliteiten en goede contacten zijn zeer welkom. Helaas moest Arie de Zwart, aftredend vicevoorzitter, vanwege gezondheidsproblemen afscheid nemen van het bestuur. In de ruim veertig jaar van zijn bestuurslidmaatschap heeft hij heel veel voor de Kring gedaan en geschreven. Onze dank is zeer groot. Wat zullen we hem gaan missen. We zullen hem in kleine kring gaan bezoeken en hem onze waardering en dank overbrengen.

Beste mensen, dank voor het vertrouwen in mij als nieuwe voorzitter van de Historische Kring Maarssen. Als geboren en getogen Maarssenaar onderschrijf ik volledig het doel en de missie van de Kring. Van huis uit heb ik geleerd dat we zuinig moeten zijn op het culturele en historische erfgoed in Maarssen en de verhalen van onze oudere medemens moeten koesteren. In de afgelopen maanden kon ik als voorzitter ad interim al wat warm lopen binnen het bestuur en ik heb hier een hele goede sfeer aangetroffen. Er zijn veel kringleden actief en er is veel kwaliteit aanwezig. Deze basis voelt goed. Zo ook de goede relaties met het Vechtstreekmuseum en de belangenorganisaties in Maarssen. De contacten met de gemeente Stichtse Vecht zijn van belang

ook vanwege planologische ontwikkelingen en de bescherming van het cultureel historisch erfgoed in Maarssen. Té veel prachtige en unieke gebouwen binnen onze gemeente zijn helaas in de loop der tijd verdwenen. Samenwerking met de historische kringen van Stichtse Vecht staat eveneens op de agenda en een goede zaak daar waar we elkaar kunnen versterken en aanvullen, maar wel met respect voor ieders zelfstandigheid. Er zijn ook wat zorgen. Het voor de toekomst borgen van de hoofdactiviteiten van de Historische Kring is een belangrijk aandachtspunt. Aanwas van nieuwe actieve leden is voor de toekomst van belang. Mocht u een actieve bijdrage willen leveren aan één van de activiteiten van onze vereniging dan bent u altijd welkom. Alleen zo kunnen we in de toekomst onze activiteiten blijven waarmaken. U kunt zich voor meer informatie aanmelden bij onze secretaris Arie van Ginkel. Vele actieve kringleden hebben de Historische Kring gemaakt tot wat die nu is en op dit erfgoed moeten we heel zuinig zijn! Ik hoop op een mooie tijd in goede samenwerking en nogmaals dank voor het in mij gestelde vertrouwen!

Michel van Schaik,
voorzitter.

Kermis in Maarssen

De redactie van het Periodiek wil graag aandacht besteden aan de geschiedenis van de kermis in Maarssen, in het bijzonder de tijd toen de kermis nog werd gehouden in het centrum van het dorp. Heeft u herinneringen daaraan, foto's, krantenknipsels of ander materiaal in welke vorm dan ook, laat het ons alstublieft weten via de secretaris van de Kring Arie van Ginkel: e-mail secretaris@historischekringmaarsen.nl of telefoon: 0346-564168.

Burgemeester De Ruiter

In reactie op het artikel over burgemeester De Ruiter in Periodiek nr. 3-2016 laat Emelie Hutter de redactie weten dat de naam van burgemeester De Ruiter nog wel in de publieke ruimte

voorkomt, namelijk op de gevelplaquette van het appartementencomplex op de hoek van de Breedstraat en Raadhuisstraat.

Intekenen voor boerderijenboek

Eind oktober zal mijn nieuwe boek uitkomen 'Verdwenen en bestaande boerderijen te Tienhoven Utrecht, Oud-Maarsseveen en de Bethunepolder'. Het zal, net als het boek 'Verdwenen en bestaande boerderijen te Maarssen en Oud-Zuilen', een boek worden van ongeveer 400 pagina's op A4-formaat met harde kaft. Het bevat bewonersgegevens vanaf 1850 en is voorzien van vele mooie foto's in zwart-wit. U kunt nu tegen gereduceerde prijs intekenen op het boek; u betaalt dan € 25 in plaats van de winkelprijs van € 30. Indien u wilt intekenen en met naam en plaats in het boek vermeld wilt worden, verzoek ik u mij de volgende gegevens te verstrekken:

- Voorletters of voornaam, achternaam en woonplaats;
- Het aantal exemplaren dat u wilt afnemen.

Mocht u meer willen weten, dan kunt u altijd contact met mij opnemen: Henk Blaauw, tel. 0346-562425 en e-mail h.blaauw1@casema.nl ●

*De nieuwe voorzitter Michel van Schaik
en de nieuwe vicevoorzitter Ron Moers.*

Op de foto is Kotälla te zien met zijn twee herdershonden. Op de achtergrond de 'Rozentuin' met nog een schim van een gevangene. Kotälla was één van de beruchte kampbeulen van Amersfoort en had als bijnaam 'De Beul van Amersfoort'.

lange tijd in de kant liggen omdat ze beschoten werden door de Duitsers. Dit transport zal logischerwijs plaats hebben gevonden in de nacht van 17 op 18 april. Bij daglicht liepen de treinen groot risico om beschoten te worden vanuit de lucht. Op 19 april vernietigden de Duitsers zelf het spoor. Dit gebeurde om geen infrastructuur achter te laten voor de geallieerden.

Volgens overlevering zijn ze met zijn drieën uit de trein gesprongen. De naam van de derde persoon is onbekend. Wel werd op woensdag 18 april 1945 het stoffelijk overschot van de 22-jarige Utrechter Carel van Donselaar langs het spoor gevonden. Hij bleek te zijn doodgeschoten. Carel zat ook gevangen in Kamp Amersfoort en stond ook op de lijst van 28 en 31 maart om getransporteerd te worden. Het is vrijwel zeker dat hij met Willem en Jan uit de trein gesprongen is.

Willem en Jan werden opgevangen bij een boer die hun te eten gaf. Deze boer woonde in een wit huis direct langs het spoor. Vervolgens zijn ze lopend en gedeeltelijk op een boerenkar, verborgen onder takkenbossen, uiteindelijk terecht gekomen op de Herenweg in Maarssen bij het huis van de schoonouders van Willem. Jan heeft gedurende hun vlucht de ernstig zieke Willem regelmatig op zijn rug moeten dragen. Willem had in Kamp Amersfoort TBC (tuberculose) opgelopen. Hij woog 75 kg toen hij aankwam in Kamp Amersfoort en drie maanden later woog hij nog geen 45 kg.

Bij thuiskomst is Willem zo ziek, dat hij langdurig bedlegerig wordt. Voordat de bevrijding een feit was, kwamen er nog Duitsers kijken 'op de Vaart' of er nog jonge, mannelijke personen aanwezig waren.

Onder andere door toedoen van de kinderen die zwaaiend naar de Duitsers voor het raam stonden, vertrokken ze onverrichter zake.

Na de oorlog

Op 11 juli 1945 wordt een brandbrief gestuurd vanuit de BS (Afdeling Overgang & Afwikkeling) naar Stichting 1940-1945 om passende maatregelen te treffen in verband met dringende behoeften van Willem en zijn gezin. Er kwamen immers geen inkomsten meer binnen. Het resultaat was dat het gezin tot 1 juli 1947 ondersteund is door de Stichting 1940-1945. Tot 1 april 1946 is Willem volledig invalide en bedlegerig geweest. Vanaf 4 maart 1946 staat hij weer op de loonlijst van de Nederlandse Kininefabrieken in Maarssen. Op 31 juli 1946 worden bij het gezin twee postpakketten bezorgd door een organisatie uit de Verenigde Staten, die als doel heeft om families te ondersteunen die in het bijzonder door de oorlog waren getroffen. Eén van de Amerikaanse donateurs is later ook nog daadwerkelijk naar Nederland gekomen om het gezin te ontmoeten. Willem blijft tot zijn pensioen werken bij de ACF als Chef Technische Dienst. Hij zat ook bij de bedrijfsbrandweer van ACF. Gedurende zijn gehele leven heeft hij niet of nauwelijks gesproken over de oorlog en zijn rol hierin. Ruim zeventig jaar later blijkt zijn rol in het verzet toch anders geweest te zijn dan we oorspronkelijk dachten. Willem blijkt vanaf het begin bij het verzet van Maarssen gezeten te hebben en volgens de papieren die in mijn bezit zijn, behoorde hij met Degen, Slager en Boot tot de oprichters van de Knokploeg Maarssen.

Willem en Dikkie krijgen na de oorlog nog zes

kinderen en blijven tot hun dood wonen op de Maarsseveensevaart. Willem overlijdt op 28 augustus 2000 in Maarssen en zoals klaarblijkelijk een goede verzetsman betaamt, nam hij zijn oorlogsgeheimen mee in zijn graf.

Informatie gevraagd

In het boekje Maarssen 1940-1945 staat ook een foto van het verzet, net na de oorlog gemaakt. Jan Slager staat er wel op, maar helaas was Willem zo ziek dat hij niet op de foto kon (zie afbeelding 5). Mochten er personen zijn die na ruim 72 jaar nog informatie hebben over het verzet van Maarssen, over de mensen op onderstaande foto of aanvullingen op bovenstaand verhaal en die hun verhaal willen delen, neem dan contact op met mij via e-mail adres: ben.dr@hotmail.com ●

Bronnen

NIOD (Nederlands Instituut voor Oorlogs Documentatie).
DMO (Defensie Materieel Organisatie), Kerkrade.
Kamp Amersfoort.
ITS Arolson (Internationale Tracing Service).
NA (Nationaal Archief), Den Haag.
Stichting 1940-1945.
Rode Kruis afd. Oorlogsnazorg.
Historische Kring Maarssen.
Stichting Groenegraf (Baarn).
HUA (Het Utrechts Archief).
Internet.
C. van Ewijk, dochter Ab Degen.
Ing. C. Hurman. De spoorwegen in oorlogstijd 1939-1945.
Mr. J. van Bolhuis en Prof. Dr. C. Brandt. Onderdrukking en verzet; Nederland in oorlogstijd.
Drs. V. Smits, Maarssen 1940-1945. Maarssen 1990.

1e rij: vlnr. Griffioen, Kamperman, Busse, A. Degen, J. Slager, E. van Leeuwen.

2e rij: vlnr. G. Heus, W. van Vredendaal, Mej. Huistede, Mevr. Dorresteyn, L. Dorresteyn, D. de Jong.

3e rij: vlnr. W. Manuel, W. Boot, N. Hogendoorn, J. Heus, M. Jurgens.

4e rij: vlnr. S. Griffioen, D. Verkerk, J. Dorresteyn, G. Griffioen.

De eerste vijf jaar van de Historische Kring Maarssen (1972-1977) Deel 2

.....
Auteur: Hans Sagel

Een man met kwaliteiten

In deel 1 van deze terugblik op de beginjaren van de HKM heb ik verteld dat in juni 1974 het eerste nummer verscheen van het Periodiek. Voorzitter Dick Dekker was een stuwende kracht binnen de redactie. Hij was een man met vele kwaliteiten en van de vier redactieleden heeft hij het schrijven voor het blad het langst vol gehouden (zie afbeelding 1). Volgens de gegevens van de bibliotheek van de Kring schreef hij meer dan 160 artikelen over veel verschillende onderwerpen. Zijn recent overleden echtgenote Guus vertelde mij eens

vertrouwelijk dat ze het fanatieke werken aan het blad op een bepaald moment een beetje beu werd. Daarom had ze hem eens gevraagd: "*Goh Dick, het lijkt erop dat je alleen nog vrienden in de zeventiende eeuw hebt; jammer dat je niet met ze kunt praten!*" Jammer genoeg vertelde ze er niet bij of haar opmerking het door haar beoogde effect had. Dat had ze wel toen ze in 1975 onder haar 'nom de plume' Maria Delamer een gedicht met foto over het huis 'Leeuwenburgh' naar het redactiesecretariaat van het Periodiek stuurde. Bij thuiskomst van Dick vroeg ze hem of er nog onverwachte dingen waren binnengekomen voor het eerste nummer van de tweede jaargang. Hij antwoordde dat er nog wel iets binnengekomen was van een hem onbekende dame, waarvan men had besloten het te plaatsen.

De jaren 1975 en 1976

In deze periode werden er veel lezingen gehouden en verscheen het Periodiek regelmatig. Vooral de diavertoningen over Maarssen, Oud-Zuilen en Tienhoven bleken telkens weer een groot succes. Ook andere lezingen, onder andere over archeologie en monumentenzorg, bleken voor de leden aantrekkelijk te zijn. In 1975 werd landelijk het Nationale Monumentenjaar gevierd. In Maarssen werd in dit kader het zeer bekende botenhuisje (waarschijnlijk ooit een onderdeel van het buiten Elsenburg) aan de Vecht op de hoek van de Timmermanslaan gerestaureerd. Dat het niet met alle monumenten in Maarssen zo goed ging, bleek uit de gang van zaken rond 'Endelhoven', een voormalig buitenplaatsje dat op dat moment in het bezit was van de gemeente (zie afbeelding 2).

Dick Dekker (1916-1986) omstreeks 1980 met hondje Vidok in zijn achtertuin aan het Zandpad 13 in Maarssen. Foto is gemaakt door echtgenote Guus Dekker-Krijnders en door haar in 1986 aan mij cadeau gegeven. Privécollectie J.H. Sagel.

Het heerlijk in verval geraakte huis Endelhoven. Thans vindt men op deze plek het administratiekantoor van de gemeente Stichtse Vecht. Archief HKM.

Ondanks diverse acties met onder andere een affiche (Endelhoven, zo kan het worden!), bezwaarschriften en andere protesten van de HKM, ondernam de gemeente Maarssen geen zinvolle actie om het huis te redden. Toen het pand op instorten stond, bestelde de gemeente zelfs een shovel om de ondergang een handje te helpen. Daarna bleven de restanten jarenlang met een berg grond afgedekt. Het enige positieve aspect van deze vervelende historie is dat de werkgroep archeologie van de HKM in 1991 voorafgaand aan de bouw van het gemeentelijk administratiekantoor op die plek door middel van opgravingen uitgebreid archeologisch onderzoek kon verrichten. Dit resulteerde in tal van bijzondere vondsten die tegenwoordig te zien zijn in het Vechtstreek Museum en in het mooi geïllustreerde boek 'Cruydenborgh & Endelhof; Geschiedenis en opgraving van twee verdwenen buitenplaatsen aan de Vecht te Maarssen' dat in 1997 verscheen.

: *Sinds de sloop van Endelhoven is er*
 : *nog veel meer cultuurhistorisch erfgoed*
 : *uit Maarssen verdwenen*

Bestuurlijk ontstond er na de jaarvergadering van 1975 een probleem tussen de heren Dekker en Pos, de eerste en de tweede voorzitter. Beiden hebben zij ieder op hun eigen wijze enorm veel

voor de HKM betekend. Zij hielden van hun club en waren ieder op zich en op hun eigen terrein en specialisatie tot hun overlijden heel waardevol. Achteraf bezien meen ik dat de aanleiding van het ongenoegen, een verschil van inzicht in de financiële verantwoording, niet zo heel relevant was. Het waren mijns inziens - zoals vaak gebruikelijk bij dit soort problemen - meer de karakters, zo u wilt de ego's die botsten. Mooi vond ik wel dat Reijer Pos tot kort voor zijn heengaan heel trouw de leden-avonden bleef bezoeken en uiteindelijk een grote bibliotheek aan de HKM naliet.

Het vertrek van Pos uit het bestuur, hij bleef zich nog wel inzetten voor het Periodiek, leidde in 1976 tot de komst van Arie de Zwart. Een gouden greep van Dick Dekker! De heren kenden elkaar van het werk op de Pedagogische Academie, voorheen Kweekschool voor Onderwijzers, in Utrecht en konden uitstekend met elkaar overweg. Overigens moet hierbij wel opgemerkt worden dat men eigenlijk niemand kan bedenken die geen fan van Arie is of het na kennismaking niet spoedig wordt. Arie was actief voor het bestuur tot maart 2017 en met ruim veertig jaar het langstzittende bestuurslid. Vooral voor het Periodiek heeft Arie de Zwart zich altijd ingezet. Zo was hij coördinator bestelling, redactielid, schrijver van talloze artikelen en is hij bovendien een wandelende inhoudsopgave van de inmiddels 43 jaargangen.

De eerste secretaris van de HKM was Dick van den Berg. Hij was technicus van beroep en had

vooral als zodanig meegewerkt aan de eerder genoemde WRO-tentoonstelling. Zo installeerde hij een bord waarop door middel van lampjes allerlei historisch belangrijke zaken werden aangegeven. Zonder al teveel historische kennis vond hij het toch leuk om reeds in het voorlopige bestuur als secretaris mee te helpen de HKM op te richten en ging hij hierbij voortvarend te werk. Vooral bij de pers wist hij snel ingangen te vinden om de vereniging en haar doelen en werkzaamheden te promoten. Het is heel jammer dat Dick van den Berg ziek werd en invalide, hetgeen zijn functioneren helaas ernstig belemmerde. Hoewel hij bij de jaarvergadering in 1976 al aangaf minder te kunnen doen, besloot hij in 1977 noodgedwongen definitief te stoppen met zijn bestuurslidmaatschap.

Het jaar 1977

De werkzaamheden die bij het secretariaat horen, zijn vanaf begin 1977 overgenomen door Jan Witte en de vacante plaats in het bestuur werd ingevuld door mevrouw S.W. Talen-Stooker. In het jaar 1977 vonden vanzelfsprekend weer de gebruikelijke activiteiten plaats, maar heel apart was wel de viering van het eerste lustrum. In de Kringmededelingen van oktober 1977 staat hierover:

“Geachte leden,

De Historische Kring Maarssen bestaat 5 jaar.

Ons eerste lustrum willen we vieren met een bijeenkomst op Goudestein op 5 November aanstaande.

Die avond zal in het teken staan van Goudestein uit voorbijgane tijden. Van 8 tot 9 uur zullen de docenten van het Utrechts Conservatorium Ingrid Deij (fluit) en Jan Jansen (clavecimbel) een concert geven bij kaarslicht. Het programma belooft muziek uit de achttiende eeuw van Bach, Scarlatti e.a. Na de pauze dia's met toelichting over Goudestein in de Oudheidkamer. Om onkosten te dekken moeten wij hiervoor f 2,50 van leden en houders van cultureel paspoort vragen en f 5,00 van niet-leden. Kaartverkoop (er is een beperkt aantal plaatsen) bij Sigarenmagazijn Van Tricht, Kaatsbaan 15.”

Zelf herinner ik mij, veertig jaar later, dit als een bijzonder geslaagde avond; boeiend, warm van sfeer en reuze gezellig. Na afloop bedankte voorzitter Dick Dekker het gemeentebestuur en alle medewerkers aan de avond heel hartelijk. Tot slot citeerde hij nog de dichter Constantijn Huygens, die in de zeventiende eeuw af en toe bij zijn vriend Huydecoper van Maarsseveen op Goudestein verbleef. Een mooi gedicht dat op die avond heel goed van toepassing bleek te zijn!

*Sloop
brandweer-
kazerne
Harmonieplein.
De slangen-
droogtoren is
nog geheel in tact.
Telefoonfoto,
zaterdag
03-12-2016,
Marianne Sagel.*

*Nu weet ik 't Maerssveen, en 't is licht om te versinnen.
 Waerom uw Goudestein van veelen werd bemint;
 Twee lieve dingen doen't, en die m'er altoos vindt,
 De soete Vecht voor deur, de soete vocht van binnen.*

Een fijn gedicht met mooie woorden die ook die avond weer heel toepasselijk bleken te zijn!

Tot besluit

Sinds de sloop van Endelhoven is er nog veel meer cultuurhistorisch erfgoed uit Maarssen verdwenen. Men zou er makkelijk een heel periodiek mee kunnen vullen. Dikwijls trachtte de HKM dit verlies te voorkomen, maar soms werd actie door het bestuur al bij voorbaat als een hopeloze strijd gezien en werd er niet gereageerd. Heel vaak echter werd er wel geprotesteerd. Heel recent is - ondanks het gemaakte bezwaar door het bestuur van de Kring en anderen - de voormalige brandweerkazerne, gebouwd in 1938, gesloopt en hiermee verdween er opnieuw een beeldbepalend gebouw uit het Maarsse dorpsbeeld (zie afbeelding 3 op de vorige pagina). Weinigen weten dat de bijzondere slangedroogtoren in oorlogstijd oorspronkelijk ook voor de luchtbeschermingsdienst als uitkijkpost moest dienen.

We kunnen 45 jaar na de oprichting absoluut stellen, zeker doordat Maarssen onderdeel

is geworden van de gemeente Stichtse Vecht en het gemeentebestuur soms verder weg lijkt dan voorheen, dat grote waakzaamheid met betrekking tot ons culturele erfgoed noodzakelijk blijft. Op dit front, maar ook voor vele andere zaken blijft de HKM dus onmisbaar. Moge de Historische Kring Maarssen nog lang blijven bestaan! ●

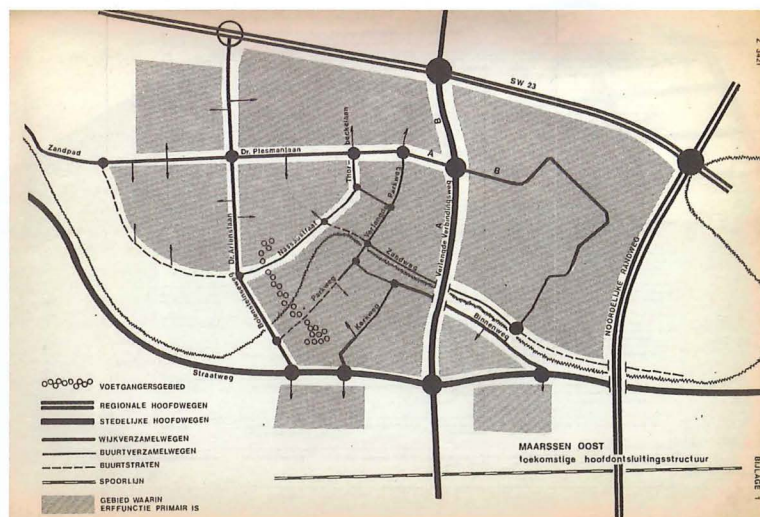
Naschrift van de redactie

In deel 1 van het artikel 'De eerste vijf jaar van de Historische Kring Maarssen (1972-1977)', verschenen in nr. 1-2017 van ons Periodiek, staat bij afbeelding 1 (zie hieronder) een onjuiste toelichting. De correcte toelichting luidt:

Tekening (1972) van de bestaande en geplande hoofdwegen in Maarssen.

Opvallende geplande hoofdwegen op deze tekening zijn: 1) de doorbraak van de Ariënslaan naar de Bolensteinseweg (verticale lijn links), 2) de Provincialeweg 23, een verlenging van de Norbruisslaan vanuit Utrecht (horizontale dubbele lijn boven). Thans als de Sweserengseweg slechts voor een klein gedeelte gerealiseerd. 3) de Verlengde Verbindingsweg (verticale dikke lijn in het midden).

Met dank aan Kor Buist die ons op de onjuiste toelichting wees. Met verontschuldiging aan de auteur van het artikel omdat de aangeleverde juiste tekst door de redactie foutief gewijzigd is. ●

Arie de Zwart en het doorgeven van heel veel kennis

.....
Auteur: Rob Franse

Hoeveel kennis kan een mens doorgeven? Veel, heel veel. Maar hoe kom je aan die kennis en hoe krijg je het voor elkaar om zo'n groot deel van die kennis te delen? En dan ook nog zo nauwkeurig, gedetailleerd en zorgvuldig? Is er een geheim? Nee, er is geen geheim. Er is een mooi verhaal. Een verhaal dat mij door Arie, zittend naast de open haard, wordt verteld en waarvan ik het genoeg heb om het met jullie te mogen delen. De aanleiding voor het gesprek is zijn vertrek uit het bestuur van de Historische Kring Maarssen na meer dan 40 jaar. Het verhaal begint kort na de oorlog wanneer Arie als middelbaar scholier in de Doelen te Gorkum een schoolconcert met uitleg meemaakt door een bevlogen pianist. De combinatie van de muziek en de uitleg was zodanig dat hij voor de rest van z'n leven verknocht raakte aan het luisteren naar klassieke muziek. Het Concertgebouw in Amsterdam is in de loop de jaren honderden keren bezocht. Soms samen en soms alleen. Iets wat hij tijdens zijn militaire dienst al deed, want destijds kon je als militair voor anderhalve gulden naar binnen mits er een kwartier voor aanvang nog plaats was. Zijn voorliefde lag en ligt bij Mahler en waar kun je dat beter beluisteren dan in het Concertgebouw tijdens een uitvoering door de specialisten van het Concertgebouworkest?

Ik denk dat, wanneer je al op jonge leeftijd gegrepen wordt door 'het gevoel' van de grote klassieke muziek in optima forma, je je geest volledig leert open te zetten voor het mooie en interessante in dit leven. Met diepgang. Je zintuigen zijn gescherpt! Wanneer je met die basiskwaliteit de kweekschool afrondt (die nu zo mooi Pedagogische Academie heet), onderwijzer wordt op de Doornburgherschool in Maarssen en in je vrije tijd (!) je mo-akte

pedagogiek haalt bij dé grootheid op dat gebied, professor Langeveld, dan verdiep je en verbreed je die basis nog eens enorm. Deze jongeman uit Noordeloos kwam dus niet toevallig in Maarssen terecht. Na de kweekschool in Dordrecht wilde hij graag in de buurt van Utrecht wonen vanwege die eerder genoemde professor. De HKM mag daarom de Doornburgherschool dankbaar zijn dat Arie de Zwart daar werd benoemd als onderwijzer. Daardoor kwam hij hier in dit mooie dorp wonen om er nooit meer weg te gaan. Sterker nog: om zijn hart aan het dorp en haar historie te verpanden!

We maken een sprongetje naar 1972. In die tijd werd er heel veel gebouwd in Nederland en ook in Maarssen. Prima natuurlijk want dat hadden we ook nodig. Het enthousiasme van de bulldozers was echter dermate nietsontziend dat sommige mensen zich zorgen begonnen te maken over alles wat gesloopt werd. Onder deze mensen waren Reijer Pos en Dick van den Berg die in een zaaltje van het toen nog bestaande Concordia aandacht vroegen voor wat al te veel teloorgang van onze historie. Deze Reijer Pos kwam vervolgens in contact met Dick Dekker, schrijver van het boek 'Maarssen in oude ansichtkaarten'. Of andersom natuurlijk. Het was een ontmoeting die bijzondere gevolgen zou hebben voor Maarssen en voor Arie in het bijzonder: De HKM werd opgericht. Tsja, zo'n vereniging heeft bestuursleden nodig. Dick Dekker en Arie de Zwart waren collega's. Arie was inmiddels leraar pedagogiek op de Pedagogische Academie in Utrecht en Dick was daar leraar Nederlands en ze kenden elkaar al lang en goed. Zo trad Arie in 1976 toe tot het bestuur van de HKM. Precies, dat is meer dan 40 jaar geleden. Toch zou het nog zo'n twintig jaar duren voordat Arie echt begon te schrijven. Maar toen was er ook geen houden meer aan!

Dat schrijven begon met een berichtje van de weduwe Rijsterborgh aan de HKM. Zij was de spullen van haar man, dé notaris in Maarssen, aan het opruimen en kwam stukken tegen over een aantal pandjes aan de Bolensteinstraat. Of de HKM daar interesse in had? Arie heeft zich erop gestort. Hij heeft de stukken gelezen en is gaan zoeken. Zo kwam hij terecht in de archieven van de gemeente en van de provincie. Alles werd heel precies uitgezocht. Die uitzoekerij kreeg haar weerslag in een artikel in het periodiek van de HKM. Een feitelijk goed onderbouwd artikel, verslaglegging zoals het hoort, met daaronder een sfeer van 'het raakt me'. Ik ga hier geen bloemlezing geven van de artikelen van Arie. De meesten van jullie hebben ze gelezen en hebben ervan genoten. Goede wijn behoeft geen krans. Toch word je na twintig jaar artikelen lezen nieuwsgierig naar de man er achter. Daar ga ik wel iets over vertellen.

en betere informatieborden in de gemeente te plaatsen. Informatieborden inclusief digitalisering (dat laatste is heel wat omdat Arie een 'digibeet is'.....). Arie pakt een boek dat naast hem ligt en toont het mij: 'De levens van Jan Six' door Geert Mak. Hij zegt: "*Wat mij mooi lijkt is om de sfeer van leven van de familie Huydecoper te beschrijven en te tonen. De feiten zijn vol-doende onderzocht*". Veel later besef ik me dat de verschillende werelden van Arie hier weer bij elkaar komen. Eerst de feiten, zonder te veel ophef, daarna de sfeertekening.

Schuin achter me zijn het zijn vrouw Anneke en zoon Freek die het verhaal aanvullen waar dit interessant of leuk is. Iets wat tijdens het gesprek in een warme atmosfeer meerdere malen zou gebeuren. "*Arie was zo bezig met het schrijven, dat*

*: Arie was zo bezig met het schrijven,
: dat hij zijn spullen meenam op vakantie.*

Arie heeft een diepe en warme interesse ontwikkeld voor het dorp Maarssen. Een interesse met gevoel die vergelijkbaar is met de al eerder genoemde interesse in klassieke muziek. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de mooiste plek volgens hem 'de waterkant' is en dan vooral alles wat je vanaf de Evert Stokbrug ziet. De Vecht en de grachten dus. De meest bijzondere plek is wat hem betreft de buitenplaats Doornburgh. Deze is bijzonder vanwege de verstilling die op het landgoed plaatsvond door de komst van de zusters. Vandaar voelt hij ook een zekere melancholie bij het vertrek van de zusters. Ook is er een zekere droefheid vanwege de sloop van de 'De Ruiterschool', niet omdat het zo'n mooi pand was, maar wel omdat het de eerste openbare lagere school van Maarssen was waar voor velen zo veel herinneringen lagen. Ondanks dat overheerst toch een nadrukkelijke tevredenheid over alles wat bewaard is gebleven in en om het dorp!

Tevredenheid, jazeker. Maar er blijven altijd wensen. Zo is er nog altijd de wens om meer

hij zijn spullen meenam op vakantie. Vaak gingen we naar Drenthe, wat een prachtige fietsprovincie is, en dan huurden we steevast één fiets minder. Arie vond het heerlijk om in alle rust de zaken uit te zoeken en te beschrijven". Juist door dit soort momenten valt het me op hoeveel oprechte aandacht er in dit gezin heerst. Aandacht die haar weg vindt in het gezin, in de klassieke muziek en, gelukkig voor ons, in het beschrijven van de historie van ons prachtige dorp.

Arie is echter nadrukkelijk geen omgevallen boekenkast vol kennis. Het is ook niet iemand die jou de apothekerskast vol middelen laat zien. Hij luistert en kiest zorgvuldig zijn woorden ter beantwoording. Woorden die zorgvuldigheid en precisie combineren met gevoel. Zoals een apotheker jou precies het goede medicijn weet te overhandigen. Gevraagd naar wat hij zou doen om kinderen de geschiedenis van het dorp te leren, begint hij met de nuchtere opmerking dat kinderen natuurlijk nog niet vaak echte interesse hebben in de historie. Dat komt immers pas na je 40e levensjaar. Maar hij zou ze wel meenemen

naar buiten om te wandelen langs de mooie en interessante plekken, de waterkant en de oude buitenplaatsen. Leren kijken. Arie dringt je (dus) niets op. Niet zijn interesses en ook niet zijn waarden, normen en fatsoen. Hij geeft en is het voorbeeld. Hij is de oprecht geïnteresseerde praktijkman die graag deelt.

“Alles met gevoel raakt me”.

Hij sprak die zin uit tijdens ons gesprek. Terugdenkend en teruglezend denk ik dat in deze zin het grote geheim ligt van de kwaliteit van de artikelen van Arie. Dat in combinatie met eerst uitzoeken en het daarna zonder ophef precies weergeven. Zelf zou Arie het zo niet zeggen. Ik denk dat wanneer hij zelf zou schrijven de

nadruk zou liggen op de vele woensdagmorgens wanneer hij met zijn ‘geloofsgenoten’ tussen 9 en 11 uur inhoudelijke gesprekken voerde over de historie van het dorp en haar omgeving. Die gesprekken vonden plaats op de locatie Silverstein, waar ook het Vechtstreekmuseum gevestigd is. Het is een tijdstip waarop trouwens de bibliotheek en het archief voor geïnteresseerden geopend zijn. Zelf zou hij zeggen dat de fantastische mensen met wie hij heeft mogen besturen en met wie hij artikelen heeft mogen schrijven en publiceren, het verschil maakten. Mensen met een gedeelde interesse en gedeelde waarden en normen. Een vergelijkbare betrokkenheid.

Maar misschien zou hij wel niets zeggen. Ook dat is Arie. Bij voorkeur schrijft hij namelijk.... ●

Foto Ria Tijhuis

‘Van uitspanning naar oversteek’

.....
Auteur: Hans van Bommel

Na ons bezoek aan Geesberge wandelen we verder en gaan de brug over. Deze is kort geleden gerenoveerd. Veel mensen en instanties hebben zich ingezet om de historische elementen in en om deze brug te bewaren. Door hun inzet is de brug er nog en kunnen we die elementen ook terugvinden. De peilschaal is van het DVO (Departement van Oorlog) en de kokers voor de ‘davits’ (een draaibaar hijswerktuig) en de U-profielen om de schotten te plaatsen, zijn gebleven. Deze elementen speelden een rol in de techniek rond de Nieuwe Hollandse Waterlinie in geval van inundatie van de polder. Er is in Periodiek nr. 3-2016 een apart artikel aan gewijd.

Langs de Machinekade, ter hoogte van nr. 6, heeft in de zeventiende eeuw een kalkoven gestaan (zie afbeelding 1). Schelpen en kalksteen werden gebrand in de met turf gestookte ovens. Het eindproduct was ongebluste kalk dat onder andere nodig was als grondstof voor cement. Klachten uit de

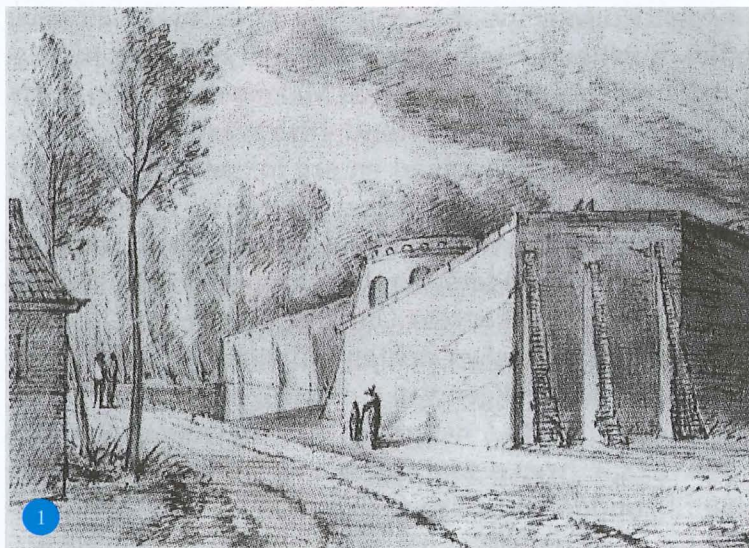

Een Keulenaar afgemeerd ter hoogte van het brugje bij de Machinekade.

Archief HKM.

omgeving over stankoverlast deed de eigenaar Joan Huydecoper besluiten de kalkoven te sluiten. Later is op die plek het buitenhuis Sluiswijk gebouwd.

Wij vervolgen onze weg langs de Vecht en gaan zo dadelijk rechtsaf, het oude jaagpad op (zie afbeelding 2). Tot 1967 stond hier het huis Heuvelsoord. Achter het huis had de laatste

De kalkoven aan de Machinekade. Prent van Abraham Rutgers circa 1655.

Collectie Museum Van Gijn, Dordrecht.

eigenaar, Van der Wurf, een boomkwekerij. Het huis lag in de S-bocht. Velen herinneren zich de slinger die de weg hier maakte vanaf de Vecht naar de Diependaalsedijk. Even verderop in de bocht stond rechts een kleine buitenplaats met de naam Vechthoven. Wij blijven langs de rivier lopen en gaan het Zandpad op.

Langs het pad zien we al gauw een onbebouwd stuk land, het weiland van Ton Bohnenn. Ooit is er door hem een plan voor bebouwing gemaakt met als titel 'Behoud door Ontwikkeling'.

Hij wilde een kleine buitenplaats bouwen in een moderne vorm. Er is een vergunning voor afgegeven, maar voor de realisatie kon plaatsvinden, overleed Ton Bohnenn.

De familie Bohnenn woonde op de buitenplaats Vechtoever die we in de verte zien liggen, met de fraaie theekoepel. De koepel is uit 1775 en heeft veel Lodewijk XVI-kenmerken, zoals zes gebeeldhouwde maskers, voorstellende: lente, zomer, herfst, winter, de zon en de maan. Helaas is de opbouw, de attiek, bij een brand in 1910 verloren gegaan en nooit meer herbouwd.

Het buiten Vechtoever heeft een zeer gevarieerde geschiedenis. In 1628 is er al sprake van een kavel grond met de naam Het Oever. In latere eeuwen zien we op kaarten de naam De Oever. In 1704 wordt het Vechtoever. Er woonden Portugees-Joodse families en de bekende Maria Dommer woonde hier van 1831 tot 1841. In een verkoopadvertentie uit 1841 staan ook nog de volgende 'bouwsels' vermeld: twee theekoepels, koetshuis, gemetselde duiventoren, schuithuis, boerderij en orangerie.

Van 1911 tot 1941 was het een Witte Kruisruithuis voor verpleegsters. Tijdens WOII was er een noodziekenhuis in gevestigd en hadden veel onderduikers er hun schuilplaats. Tot 1986 was het huis van de Stichting Arbeidsinrichting voor geestelijk onvolwaardige jongens van 15 tot 25 jaar. In 1986 kocht Ton Bohnenn het huis. Zijn vrouw en hij hebben er veel tijd, geld en moeite ingestoken om huis en tuin weer in de

oorspronkelijke staat terug te brengen.

Direct na het terrein van Vechtoever zien we voor het tuinhok van het daar gelegen huis een betonnen paal met de merktekens AK en N13 erop (zie afbeelding 3). In de negentiende eeuw waren de oevers van de Vecht verdeeld in zogenaamde 'hoefslaglagen'. Deze werden gemarkeerd door palen als deze: hoefslagpalen dus. De lengte van de slagen kon variëren van een paar honderd meter tot ruim een kilometer. De achtergrond van de functie van de hoefslaglagen was de volgende: Niet alleen de plaatsen direct aan de rivier hadden economisch voordeel van de Vecht, ook bijvoorbeeld Vinkeveen, Abcoude en Ter Aa profiteerden natuurlijk van de handel en nijverheid. De merktekens op deze paal geven aan dat Abcoude en Ter Aa hier verantwoordelijk waren voor het onderhoud van de oever. De trekpaarden traptten een en ander kapot, de rolpalen moesten in orde zijn, de beschoeiing verdiende aandacht en zo meer.

De hoefslagpaal langs het jaagpad tussen Vechtoever en Goudestein.

Foto Hans van Bommel.

Het verval van Endelhoven door de Maarssense fijschilder Bram Tielen (1921-2009). Locatie schilderij onbekend.

Het echtpaar Royaards-Huydecoper met hun drie dochters circa 1920. Archief HKM.

Het brugje dat we zojuist zijn overgegaan is behoorlijk in verval geraakt. Dat is jammer, want het heeft net als de brug bij Geesberge vergelijkbare historische elementen. Ook hier zien we U-balken voor waterschotten en de kokers om davits te plaatsen. Het geheel is wel een rijksbeschermd monument maar wie betaalt de renovatie? Een kostenraming van de Dr. R. van Lutternvelt Restauratie Stichting voor herstel noemt een bedrag van ruim € 22.000.

Als we Goudestein naderen, passeren we ter hoogte van het Vechtstreekmuseum nog zo'n brugje, zij het in een betere staat van onderhoud en zonder bijzondere historische elementen. Op het terrein van Goudestein ligt iets naar achteren sinds 1993 het Gemeentelijk Administratie Kantoor. Eens stond op dat terrein een buitenplaats met de naam Endelhoven. In 1977 was die buitenplaats dermate bouwvallig dat deze langzaam maar zeker in elkaar zakte. Een van de vroegere eigenaren van Endelhoven was Maria Dommer. Zij kocht het in 1835 en stichtte er een verpleegtehuis voor oude dames.

Van 1869 tot 1882 was er een katholieke meisjesschool in gevestigd. Er is veel te doen geweest over de verwaarlozing, het verval en de verdwijning van Endelhoven. De Maarssense kunstschilder Bram Tielen (1921-2009) heeft het verval van het pand in een van zijn schilderijen prachtig weergegeven (zie afbeelding 4).

Voordat er geruimd werd, heeft de werkgroep Archeologie van de HKM opgravingen mogen doen en nog enkele gebruiksvoorwerpen gevonden. Ook de beerput is onderzocht en gaf een kijkje in de eetgewoonten van de vroegere bewoners. Er werd onder andere een worstloodje gevonden met in Hebreeuws schrift het woord 'kosjer' erop.

Terug naar Goudestein. De laatste familie die hier woonde was de familie Royaards. Mevrouw Royaards was de laatste Huydecoper op Goudestein. Op de foto is zij links zittend afgebeeld (zie afbeelding 5). Het eerste Goudestein is voortgekomen uit de hofstede De Gouden Hoeff. In 1608 kocht Jan Jacobsz Bal (1541-1624), de vader van Joan Huydecoper, deze

Op 't gebruik der kleine Slang-Brand en Tuin-Spuitjes, zo in Ongeval van Brand als om de Plantagien te besproeien.

PERIODIEK mei 2017 61

1729 ter plekke gemonteerd. We zien stempels van smederijen en ook pasmerken in de vorm van stippen, die ervoor zorgden dat alles op zijn plek kwam bij het monteren. Opvallend zijn ook de keurige zwaluwstaartverbindingen. Er is gerede twijfel of dit wel echt het hek van Doornburgh is. Zou het ook van Elsenburg kunnen zijn? De datering kan kloppen. Is in de lettering van de naam het gedeelte -ELSE- vervangen door -DOOR-? Waarom toch die twee burchten met elzentakjes bovenop?

De tuin van Doornburgh met de slingerpaden en monumentale bomen is ontworpen door J.D. Zocher jr. In mijn acht jaar als vrijwilliger in dat park zijn er wel tien tot vijftien grote bomen omgewaaid. We hopen natuurlijk op herplanting

in de toekomst.

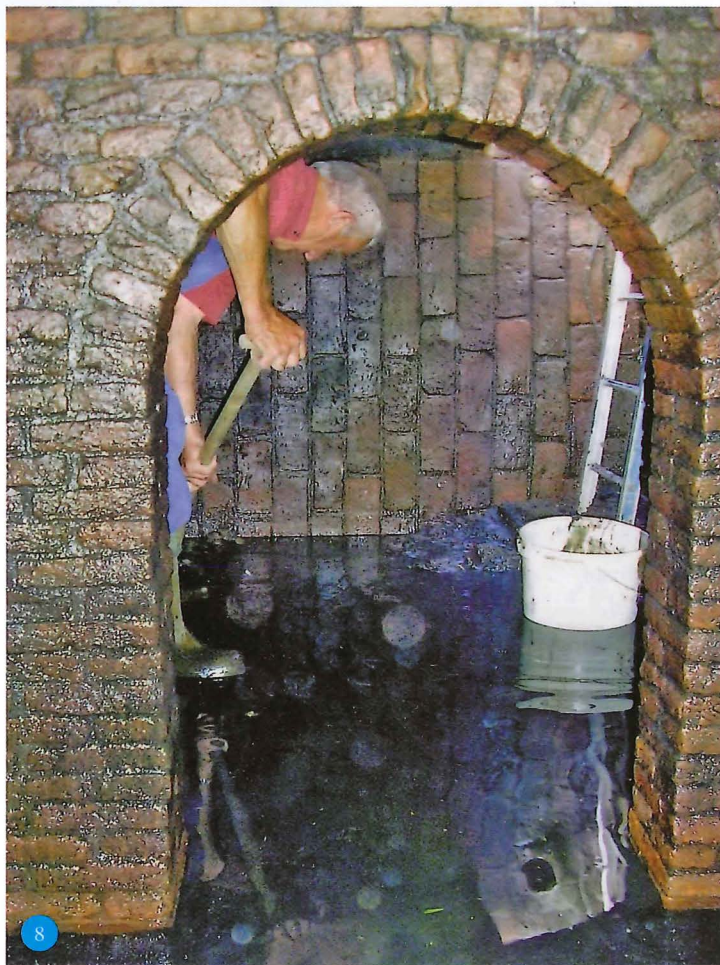
Doornburgh is in 1912 gekocht door Van Voorst van Beest. Het was toen 140 jaar in bezit van de Huydecopers en dusdanig verwaarloosd dat het feitelijk op instorten stond. Van Voorst van Beest

*: Er is gerede twijfel of dit wel echt het hek
: van Doornburgh is. Zou het ook van
: Elsenburg kunnen zijn?*

heeft het prachtig laten restaureren en er mooie elementen in teruggebracht. De theekoepel stond ook op instorten en is verplaatst naar de overkant naar het terrein van Ronald van Tongeren, naast

Bolenstein. Hier stond een andere theekoepel en die staat nu in Beek en Hof in Loenen.

Op het terrein van Doornburgh bevindt zich een oude ijskelder. Men spreekt over een kelder maar het meeste is bovengronds gelegen en met grond afgedekt. Het metselwerk is heel slecht en de Rabobank heeft € 2.700 geschonken om het metselwerk te repareren. Er zijn ook een begroting en een plan voor het bovengedeelte; er moeten bijvoorbeeld overal nieuwe bomen op en dat gaat bij elkaar zo'n € 6.000 kosten. Onder andere met rondleidingen wordt geld verzameld. De Dr. R. van Lutervelt Restauratie Stichting is ook gevraagd om subsidie te verlenen, maar zij wil eerst weten wat de nieuwe eigenaar ermee gaat doen en of het nog voor publiek toegankelijk zal blijven. Daar hebben ze gelijk

Het schoonmaken van de in 2010 ontdekte waterkelder bij Doornburgh.

Foto Jan J. van Dijk.

9

Visualisering van een plan uit 1954. De brug ter hoogte van Bolenstein.
Archief HKM.

in als je er gemeenschapsgeld voor geeft. Het is natuurlijk een prachtig stuk cultuur dat daar ligt. Er is vastgesteld dat er zich vleermuizen in bevinden; onder andere de baardvleermuis en de watervleermuis.

Door een toevalligheid bij onderhoudswerkzaamheden kwam er naast het huis Doornburgh een grote ondergrondse ruimte met een laag water erin tevoorschijn. Na het leegpompen en nadere inspectie bleek het een waterkelder te zijn van 4 m lang en 1.8 m breed, keurig in bogen gemetseld (zie afbeelding 8). Er was een afvoer vanaf het dak om de kelder te vullen, iets hoger zat een overstort die naar de vijver liep en in een hoek zat een loden leiding die naar de keuken bleek te lopen en was verbonden met de nog aanwezige ouderwetse waterpomp.

Van Voorst van Beest heeft enkele bijzondere elementen in het huis verwerkt. Er hangt werk van

Jacob de Wit in de witte kamer en in de groene kamer bevindt zich een plafondschildering op doek van Jan Abel Wassenbergh met een mythologische voorstelling van Mars die Venus verleidt. Vulcanus slaapt en heeft niets in de gaten. De groene kamer was de eetkamer van de zusters. Als zij dus in gebed de ogen ten hemel richtten, zagen zij deze verleidingsscene.

Het boek 'De Zegepralende Vecht' laat op deze locatie ook Elsenburg zien. In ons Periodiek loopt op dit moment een serie van artikelen over deze verdwenen buitenplaats. Het terrein ervan strekte zich uit van de Ariënslaan tot de Klokjeslaan en van de Vecht tot de Zogwetering, 24 hectare groot. Verder lopend verlaten we het oude jaagpad en komen we op de Herengracht. Aan de overzijde ligt Bolenstein.

Op afbeelding 9 ziet u Bolenstein in een vreemde omgeving. In de periode dat de Ariënslaan aan-

Detail van de plafondschildering in de hal van Raadhoven. Foto Hans van Bemmél.

Detail van de plafondschildering in de hal van Raadhoven. Foto Hans van Bemmél.

gelegd werd, was het de bedoeling om deze laan door te trekken door het park van Doornburgh en een brug te bouwen over de Vecht, strak langs Bolenstein en zo naar de Straatweg toe. Gelukkig is dit een compositiefoto...

Links zien we dan, met een kleine tuin ervoor, Raadhoven liggen. Ook Raadhoven is een kindertehuis geweest, en wel van het Leger des Heils. Later was het een bejaardentehuis en volgens onze gegevens ook nog een tehuis voor drankzuchtige vrouwen. Toen Goed Wonen dit kocht, moest het verbouwd worden tot een kantoorruimte en zijn we daar gaan strippen. Het gebouw stond feitelijk op instorten. We hebben stalen constructies moeten aanbrengen om de boel overeind te houden. Bij die werkzaamheden kwam er tot onze grote verrassing achter een plafond in de hal een oude plafondschildering tevoorschijn! Het was voor ons alsof we het graf van Toetanchamon ontdekten! Het was prachtig geschilderd maar natuurlijk in slechte staat van onderhoud (zie afbeeldingen 10

*Zicht op de Herengracht en Schippersgracht in 1875.
Collectie Hans van Bemmél.*

De Kaatsbaan rond 1770
met zicht op de Vechtbrug.
Tekening van H.P. Schouten
(1747-1822). Collectie
Koninklijk Huisarchief.

en 11). Van de Akker, een plaatselijke schilder, heeft het onder begeleiding van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg fraai gerestaureerd. Het is een lust voor het oog en de Rijksdienst dateerde deze schildering op 1640. Op de afbeeldingen ziet u een bosuil en een papegaai die nieuwsgierig naar beneden kijken.

We lopen verder op de Herengracht en zijn bijna aan het einde van onze wandeling. Over al de huizen langs de gracht is wel een verhaal te vertellen. Cees Bloemendaal heeft erover in onze periodieken uitvoerig verslag gedaan. Op een afbeelding uit 1875 ziet u de gracht vanaf de Wilhelminaweg (zie afbeelding 12). Direct achter de brug staat de theekoepel van Vechtevoort. In 1875 waren de pastorie en de RK-kerk nog niet gebouwd. We zijn inmiddels bij de brug aangekomen in het oude centrum van Maarssen. Op de tekening van H.P. Schouten (1747-1822) ziet u hoe de Kaatsbaan er in die tijd bij lag (zie afbeelding 13).

Onze wandeling heeft ons een beeld gegeven van de historische elementen en grote diversiteit langs dit gedeelte van de Vechoever. In onze periodieken is over de diverse onderdelen uitvoerig verslag gedaan. ●

De kermis op Huis Ter Meer

Auteur: Piet Gentenaar

In een gesprek met Dik van Halm haalt hij herinneringen op aan de kermis op Huis Ter Meer aan de Breedstraat, Parkweg en Emmaweg.

Als de zomervakantie voorbij was en we weer naar school moesten, was daar altijd de kermis nog. Dat was een opwindende afsluiting van de zomer. Je keek ernaar uit en begon lange tijd van tevoren al stuivers, dubbeltjes en kwartjes te sparen. Ik woonde van 1959 tot 1968 aan de Parkweg bij de familie Vermeulen, tegenover Heefer, dus als het ware midden op het kermisterrein.¹⁾ Het was altijd in de feestweek eind augustus en werd afgesloten met een vuurwerk bij de hoge brug. Je wilde dan natuurlijk wel met een leuke meid naar het vuurwerk en de kermis was een ideale mogelijkheid om zonder 'ouderlijk toezicht' contacten te leggen. Dat was voor ons wel belangrijk en ook erg spannend.

De schiettent stond bij ons aan de overkant; de populaire bootjes of schuitjes stonden voor garage Mastenbroek in de Breedstraat want die hadden ruimte nodig. De poffertjeskraam stond daarnaast. Op het kruispunt Parkweg-Emmaweg, bij Ter Wee, was de draaimolen opgesteld en om de hoek op de Emmaweg stonden allerlei kraampjes met snoep, gokspellen en allerlei ander kermisvermaak.²⁾ Ik hoor het nog: "Rammelen maar, spelen maar; dubbeltje op de plank!" De kermis was zo belangrijk voor mij dat ik er zelfs soms voor spijbelde. Ik werd een keer 'verraden' door een klasgenoot en toen werd ik een week geschorst van school. Tja, je moest er wat voor over hebben...

De bootjes waren een enorme attractie. Als je hoog ging, raakte je het dekzeil van het dak. Dat was de uitdaging, maar helaas trok de beheerder dan aan de rem om het schuitje te vertragen. Op het kruispunt Emmaweg-Termeerweg, bij de winkel van Manus de Koning, stond de zweefmolen (zie afbeelding).³⁾ Die was bij mij favoriet. 'Douwen' was daarbij het mooiste. Je pakte het stoeltje van de persoon voor je, zette je benen ertegen aan en schopte het stoeltje hard weg en de ander ging dan heel hoog. Als je lange benen had, kon je misschien net de muur van één van de huizen raken. Terugkijkend was het eigenlijk best gevaarlijk, maar dat realiseerde je je toen natuurlijk niet.

De zweefmolen op het kruispunt Emmaweg-Termeerweg op Koninginnedag 1949. Het jongetje is de driejarige Jan Kees Plomp met links zijn moeder en tante en rechts zijn oma. Op de achtergrond de Kerkweg. Foto: J.C. Plomp.

Ik herinner me ook een bokstent bij Hulst om de hoek.⁴⁾ Als je kon winnen van één van de bokkers in de tent kreeg je 25 gulden. Gerrit van Huisstede sloeg er in de eerste ronde al één neer en kreeg toen naast de gewonnen prijs nog 25 gulden extra als hij niet meer terugkwam. Gerrit was een krachtmens.⁵⁾ Hij heeft mij (officieus) vrachtwagenrijles gegeven en als ik iets niet goed deed, stompte hij me tegen de schouder. Het sturen werd dan nog moeilijker...

Er was in die tijd van de kermis ook vaak knokken bij Broere.⁶⁾ Er werd natuurlijk stevig ingenomen en als het te gek werd, vroeg Beb Broere aan Gerrit van Huisstede om even als uitsmijter te fungeren. Ik heb hem weleens zes aangeschoten oproerkraaiers tegelijk eruit zien zetten.

Door de kermis was het dorp wel een aantal dagen verstopt en samen met de toenemende veiligheidseisen was dat waarschijnlijk de reden om 1965 de kermis te verplaatsen naar

het plein bij de Pieter de Hooghstraat. Na de verplaatsing was voor mij de gezelligheid over. De combinatie van het oude dorp en de kermisattracties maakte het toch bijzonder. Het was een mooie periode en ik denk er met veel plezier aan terug. ●

Noten

1. Heefer was een kledingwinkel op de Parkweg, halverwege tussen de kruispunten met de Breedstraat en de Raadhuisstraat.
2. De firma Ter Wee was een rijwielzaak met reparatiewerkplaats.
3. De Koning had een winkel met sportvisserij- en huishoudelijke artikelen.
4. Hulst was opticien en je kon daar ook filmpjes laten ontwikkelen.
5. Gerrit van Huisstede was een redelijk succesvolle Maarssense bokskampioen die na zijn actieve carrière boksschool Marciano leidde.
6. Broere was een lunchroom/cafetaria op de plek waar nu apotheek Vechtevoort is gevestigd.

Expositie Vechtstreekmuseum

In het Vechtstreekmuseum in Maarssen is van 1 maart tot 22 december 2017 een expositie te bezoeken over de bekende 'Vechtkanter' Willem G. van de Hulst, die op 4 juni van dit jaar zijn honderdste verjaardag gevierd zou hebben.

Het werk van Van de Hulst beslaat een breed spectrum binnen de beeldende en zelfs 'literaire' kunst. De expositie geeft met name een indruk van de grote schat aan gouaches, aquarellen, potloodtekeningen en etsen. Ook is een deel van zijn vroegere illustratiewerk te zien. Van de Hulst was namelijk de oudste zoon van W.G. van de Hulst Sr., de schrijver van boeken voor de jeugd. En kinderboeken... daar horen illustraties bij en die maakte Willem graag. In het museum is een kleine ruimte gewijd aan deze warme samenwerking tussen vader en zoon Van de Hulst.

Willem G. van de Hulst, met een gedegen vakopleiding aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam, bleef echter altijd zijn

passie van het vrije schilderen trouw. Op latere leeftijd kwamen daar ook bronzen beelden bij. Sommige in opdracht, veel 'uit het hart'. Een paar van deze beelden is te zien in het museum. Daarnaast is er aandacht voor zijn ideeën over lesmethoden voor de lagere scholen, zijn eigen kinderverhalen en zijn romans voor volwassenen. Gedurende de looptijd van deze unieke expositie zullen er verschillende activiteiten plaatsvinden in en rond het museum: lezingen, een workshop boetsen en een jubileumconcert. Verder kunnen groepen een bezoek brengen aan het atelier van de kunstenaar in Nieuwersluis. Meer informatie is te vinden op de website van het Vechtstreekmuseum (www.vechtstreekmuseum.nl).

Het Vechtstreekmuseum geeft maandelijks een digitale nieuwsbrief uit waarin alle activiteiten worden vermeld. U kunt u zich gratis abonneren op deze nieuwsbrief via de website van het museum. ●

Anna Maria de Sandra

.....
Auteur: Wally Smits

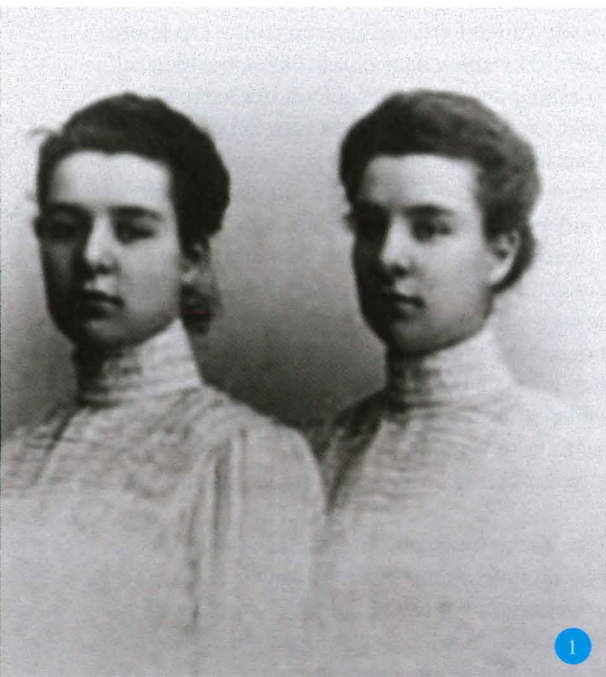
Markante inwoners van Maarssen

Maarssen en het vroegere Maarsseveen hebben in de loop der eeuwen nogal wat markante inwoners gehad. De meest bekende is uiteraard Joan Huydecoper. Hij heeft vele sporen in de geschiedenis van Maarssen achtergelaten. Van andere inwoners weten we dat ze er geweest zijn, maar meer dan enkele aantekeningen in het archief van de dorpsrechten en de kerkelijke archieven hebben zij niet nagelaten. Eén van die figuren is ridder Hendrick de Sandra, die een grote rol heeft gespeeld in de verdediging van de Republiek der Verenigde Nederlanden in de tweede helft van de zeventiende eeuw. Hij wordt zeer sporadisch in de archieven genoemd. Van hem en zijn gezin is niets tastbaars overgebleven, zelfs geen grafsteen in de N.H.-kerk waar toch een aantal gezinsleden begraven is. De man is na verloop van tijd in de vergetelheid geraakt. Toch is het interessant om zijn leven en dat van zijn dochter Anna Maria aan

de vergetelheid te ontrukken, omdat hun verblijf in Maarssen wel indruk moet hebben gemaakt op de toenmalige bevolking.

Een historische roman

In 1927 verscheen van de hand van mejuffrouw Frauck Engelberts een historische roman onder de titel 'Anna Maria de Sandra', waarin het leven van de hoofdpersoon is beschreven en dat leven ging allesbehalve over rozen. Een groot deel van het verhaal speelt zich af in het dorp Maarssen. De schrijfster Frauck Juliana Geertruyd Wilhelmina Constantia Engelberts en haar tweelingzus Johanna Daniëla Anna Jacoba werden op 19 mei 1880 geboren te Vorden. Na de dood van hun ouders verhuisde de tweeling naar Huis ter Heide waar ze beiden ongehuwd overleden, Frauck al op 27 september 1929 en Johanna op 17 september 1953. Zowel Frauck als Johanna legden zich toe op het schrijven van over het algemeen historische romans, Frauck onder het pseudoniem Lite (Lyte/Liete) en Johanna als Ignatia Lubeley. Frauck (Lite) maakt het ons nog makkelijker door haar romans en novellen te signeren met L.E., dat is Lite Engelberts (zie afbeelding 1). Hoewel de hoofdfiguren van haar boeken niet diep werden uitgewerkt, bleek wel dat Lite zich erg goed voorbereidde op haar werk. Ze bezocht archieven, had inzage in familiearchieven en beschreef op grond van die opgedane kennis vrouwen uit de sociale bovenlaag met een sterk karakter die ze situeerde in de achttiende en in de, zoals in het door mij gevonden boek, zeventiende eeuw.¹⁾ Het kan zijn dat de belangstelling voor Maarssen is gewekt door de grootouders van zowel moeders als vaders kant. De familie Nepveu (moederskant) had bindingen met Maarssen en oma en opa Engelberts bewoonden rond 1830 het buitenplaatsje 'Bagatelle'. De aquarel van dit buitenplaatsje is na het overlijden van Johanna geschonken aan de gemeente Maarssen en hangt nu nog steeds in Goudestein.²⁾

Frauck en Johanna Engelberts.

*Hendrick de Sandra door Pieter van Anraedt.
Collectie Freylemaborch en museum De Waag Deventer.*

Hendrick de Sandra

Om het boek over Anna Maria beter in de context te kunnen plaatsen, is het nuttig meer te weten over haar vader Hendrick de Sandra (zie afbeelding 2). Zijn carrière en zijn ambities zullen een stempel drukken op de levenswandel van zijn dochters en zoon, zoals we hieronder zullen zien. Hendrick was de vijfde van een achttal kinderen van het echtpaar Jan de Sandra en Maria Fassijn. Eén van zijn zusters, Margareta, schijnt een buitengewoon getalenteerde dame te zijn geweest. Ze beoefende de schilder- en dichtkunst en was een getalenteerde muzikante en zangeres. Zij was een bekende verschijning bij de Huydecopers op Goudestein.³⁾ In het jaar van haar overlijden (1648) huurde Hendrick de buitenplaats Goudestein voor een periode van vijf jaar voor de som van f 700 per jaar (zie afbeelding 3). Hendrick was gehuwd met Margaretha Tortarolis uit Leiden (zie afbeelding 4). Haar van oorsprong Italiaanse vader exploiteerde een

*Goudestein, Ets van I. Leupenius, 1690.
Collectie Rijksmuseum Amsterdam.*

*Margaretha Tortarolis door Pieter van Anraedt.
Collectie Freylemaborch en museum De Waag Deventer.*

uiterst lucratieve bank van lening. Na het overlijden van haar vader kwam er een grote erfenis richting Hendrick en Margaretha. Met geld kun je je status verhogen en dat deed Hendrick dan ook. Met de erfenis van zijn schoonvader verstrekte hij een lening aan Johan Casimir, de koning van Polen. Als beloning kreeg hij een adellijke titel en vanwege deze titel werd hij in 1657 door de koning van Frankrijk

Wapenschild Hendrick de Sandra.
Collectie Freylemaborch Slochteren,
het Marokijnenboek.

Wapen Anna Maria de Sandra.
Collectie Freylemaborch Slochteren,
het Marokijnenboek.

benoemd tot ridder in de orde van St. Michel en mocht hij als één van de weinigen de Franse lelie in zijn wapen voeren (zie afbeelding 5).⁴⁾ Hij legde zijn koopmanschap neer en concentreerde zich hierna op een militaire carrière. Hij begon als cornet in het regiment Schwarzenberg, werd ritmeester van een compagnie ruiters, “sergeant-Majeur-te-Peerd” in het Regiment Kingsma en later commandeur van Deventer met het toen riant inkom van f 30.000.⁵⁾ Het was wel zo dat iedere stap in zijn carrière geld kostte; geld dat wij nu smeergeld zouden noemen. Zonder al te veel uit te wijden, kunnen we stellen dat het vader en moeder De Sandra voor de wind ging en dat hun kinderen zich op gelijke hoogte op de maatschappelijke ladder konden en moesten ontwikkelen. Hoewel ze een huis hadden in Deventer verbleef de familie vanaf het voorjaar in het veilige Maarssen. Veilig doordat in de Gouden Eeuw de verdediging van de Republiek zich concentreerde op de Oude Hollandse Waterlinie en die lag aan de IJssel. Goudestein

werd na afloop van het huurcontract ingeruild voor de meer adellijke ridderhofstad Ter Meer.

Bronnenonderzoek

Zoals gezegd deed de schrijfster uitvoerig onderzoek naar bronnen voor haar historische roman over Anna Maria. In het eerste hoofdstuk begint zij met het beschrijven daarvan. In de eerste plaats vermeldt zij het ‘Marokijnen Boek’ dat zich bevindt op de Freylemaborch te Slochteren.⁶⁾ Ik wilde dat graag zelf bestuderen en de zeer behulpzame conservator mevrouw Henny van Harten stond mij zelfs toe om het boek in te zien en enige foto’s te maken. Het boek, met het formaat van een Statenbijbel, beloofde veel informatie, maar helaas... De Sandra was vol goede moed begonnen om er iets groots van te maken, maar verder dan een paar aantekeningen over geboorten in zijn familie, zichzelf, zijn vrouw en kinderen is hij niet gekomen. Vol trots prijkt zijn wapen met de Franse lelie voorin en even

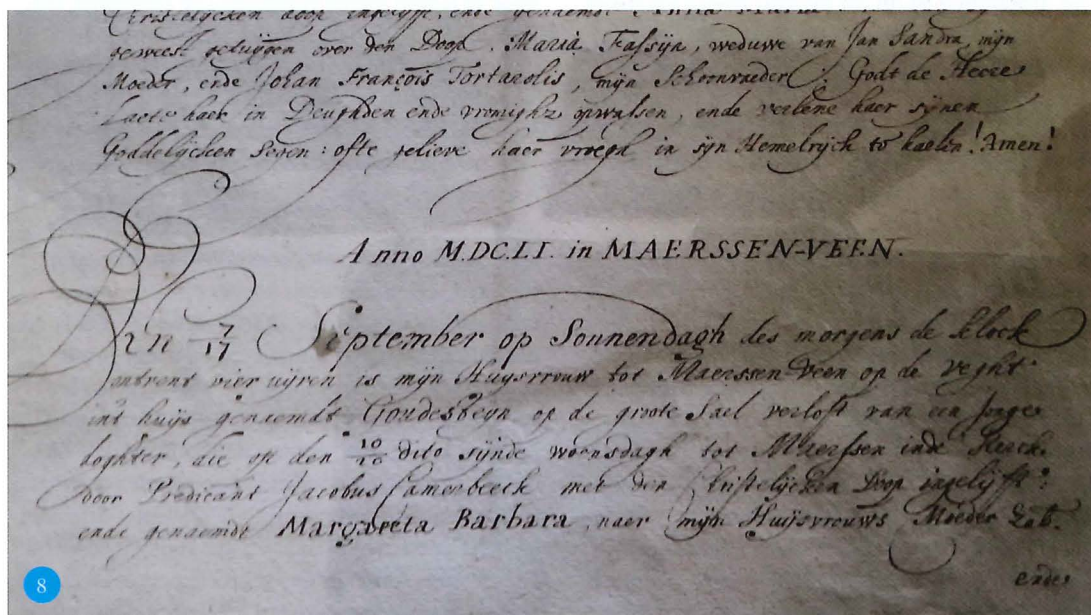
Anna Maria de Sandra.

jonkheer (zie afbeelding 6). Zulke voorname kinderen moesten wel met zeer voorname huwelijkspartners thuiskomen. We zullen hieronder zien dat deze hoop voor de ouders ijdel bleek te zijn.

Onze hoofdpersoon Anna Maria (zie afbeelding 7) werd op 7 september 1647 geboren "te Amsterdam des middaeghs tusschen 12 ende 1 uuren op de Keyzersgracht, het 3e huys, van de schouburgh, naer het suyteinde vande graght ...". Over haar zusje Margareta Barbara vermeldt het Marokijnenboek: "Anno MDCLI in Maerssen-veen. Den 7/17 September op Sonnendagh des morgens de klock ontrent vier uijren is mijn Huysvrouw tot Maerssen-veen op de Veght int huijs genaemdt Goudesteijn op de groote sael verlost van een jongedoghter die op de 10/20 dito sijnde woensdagh tot Maerssen inde Kerck door Predicant Jacobus Camerbeek met de Christelijcken doop ingelijft is ende genaemdt Margareta Barbara naer mijn Huijsvrouws Moeder zal(iger) (zie afbeelding 8). Voor de

later zien we drie identieke wapens voor zijn kinderen met daarboven de namen van die kinderen en daarvoor de titel jonkvrouw en

Aantekening van Hendrick de Sandra betreffende de geboorte van zijn tweede dochter: Collectie Freylemaborch, het Marokijnenboek.

Jeugdportret van Henrick
en Barbara de Sandra.
Collectie Freylemaborch.

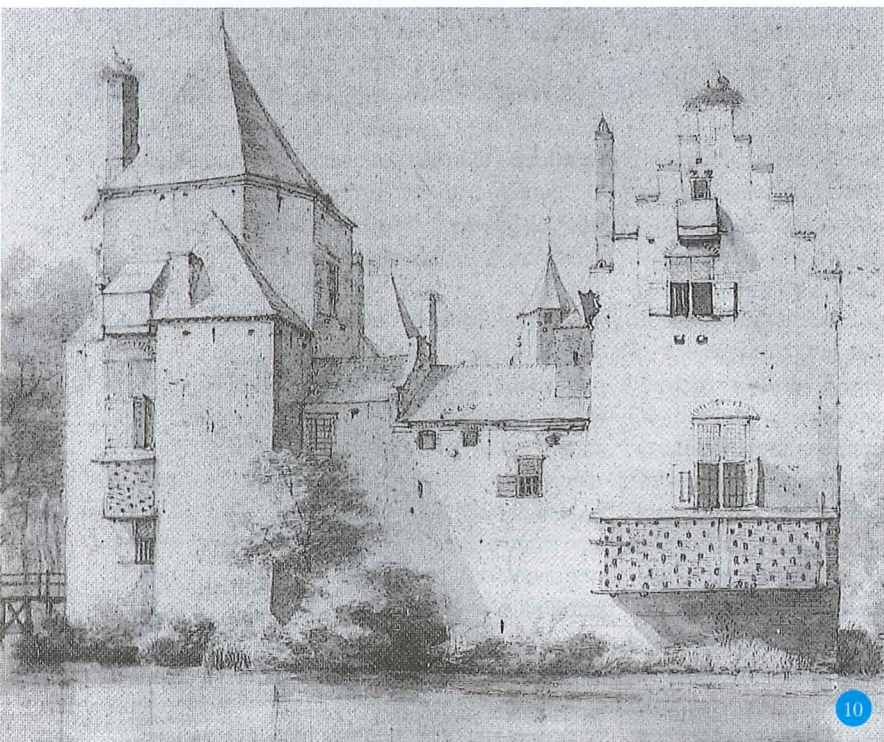

volledigheid vermelden we dat zoon Henricus Johannes 25 juli 1654 te Leiden geboren werd (zie afbeelding 9). In de tweede plaats vermeldt L.E. het bestaan van een bundeltje brieven dat ze in handen kreeg uit het archief Eysinga te Leeuwarden, maar naspeuringen naar die brieven zijn tot nu toe vruchteloos gebleven. We zullen het moeten doen met de gegevens van L.E. met hier en daar een controle in beschikbare bronnen.

De roman 'Anna Maria de Sandra'

Het verhaal van de roman begint in 1668 in Deventer waar Hendrick de Sandra in garnizoen lag. Hij had zijn vrouw en twee dochters bij zich. Zoon Henric was in verband met zijn opleiding ondergebracht in Leiden. Het was een strenge winter; de uiterwaarden van de IJssel waren bevroren en de inmiddels 20-jarige Anna Maria liet haar sleetje voortduwen door een 21-jarige cornet in de compagnie van haar vader, Sybrand van Jorritsma. Deze werd uitgenodigd op een soiree van de familie en wist zich bij een ieder geliefd te maken, vooral bij Anna Maria.

Met het naderen van het voorjaar verhuisde het hele gezin naar het door vader gehuurde huis Zuylenburg waar ze iedere zomer verbleven (zie afbeelding 10). Ook hier meldde Sybrand zich en er ontstond een idylle tussen Sybrand en Anna Maria. Het tweetal smeedde trouwplannen, maar L.E. laat Sybrands beoogde schoonmoeder tegen haar man zeggen: *"Hij zal haar hand niet vragen; hij weet veel te goed hoe we over hem denken. Ik vind het een charmant jongmensch, Enrico, maar met Anna Maria trouwt hij niet. Ik heb andere toekomstplannen voor mijn kinderen. Zij zullen steeds hoger opklimmen; en mijn geld zal hen daartoe in staat stellen".*⁷⁾ Ondanks dat Sybrand teruggestuurd werd naar zijn garnizoensplaats Deventer, sprak het tweetal geliefden af om tegen de wil van haar ouders in te trouwen, hetgeen geschiedde. Volgens de regels werd de huwelijksaankondiging zowel in Leeuwarden driemaal (woonplaats van Sybrand), als in Deventer driemaal (standplaats van Sybrand,) en in Maarssen éénmaal (woonplaats Anna Maria) geproclameerd om ouders in staat te stellen protest aan te tekenen. Dat deden

Zuylenburg volgens Roghman in de tijd dat de familie De Sandra er verbleef.

ze echter niet. Ze legden zich erbij neer, maar Anna Maria kon na het huwelijk niet meer rekenen op een riant toelage van haar ouders. Ze moest het doen met de luttele zeventig gulden per maand die onze cornet verdiende, hoewel vader en moeder wel zo goed waren om per jaar duizend gulden te schenken, maar dan nog...⁸⁾ Sybrand kon in de verste verte zijn vrouw niet de luxe bieden die zij gewend was.

Op 9 juni 1669 verklaarden Sybrand en Anna Maria in de kerk van Sloten “elkander te nemen tot man en vrouw”.⁹⁾ Nadat moeder en dochter teruggekeerd waren naar Zuylenburg werd het jonge gezin al op 2 augustus verblijd met de geboorte van een zoon, Henrick Godefried.¹⁰⁾ Voordat de moeder weer aangesterkt was, stierf op 6 oktober de jonge vader en hij werd begraven in het koor van de kerk te Maarssen, waar kort tevoren zijn zoon gedoopt was.

Anna Maria stond er alleen voor. Helaas zou ook de kleine Henrick Godefried het niet lang maken. Hij was ziekelijk, stierf eind 1670 en werd in het graf bij zijn vader in de kerk van Maarssen ter aarde besteld. Tot vreugde van haar ouders ontmoette Anna Maria Isaac van der Togt, zoon van de secretaris en pensionaris van Gouda, zowaar een betere huwelijkskandidaat dan Jorritsma. Het tweetal trouwde op 15 maart 1671 in de kerk van Maarssen, waarna het echtpaar Maarssen verliet en zich in Gouda vestigde. De huur van Zuylenburg, het huis waaraan voor Anna Maria zoveel droevige herinneringen kleefden, werd opgezegd. Vader en moeder De Sandra konden tevreden zijn; Anna Maria had een partner die hun goedkeuring kon wegdragen, zoon Henric had een cornetsplaats kunnen krijgen, al kostte dat papa wel de lieve duit van achtduizend caroli guldens. Maar

: *“Ik heb andere toekomstplannen voor mijn kinderen. Zij zullen steeds
: hoger opklimmen; en mijn geld zal hen daartoe in staat stellen.”*

interieur wordt niet vergeten en we krijgen een mooi inzicht in wat er was en wat er (weer) is. Het hoofdstuk eindigt met de zin: *"Nog steeds is het interieur van het kasteel in een goede staat."*

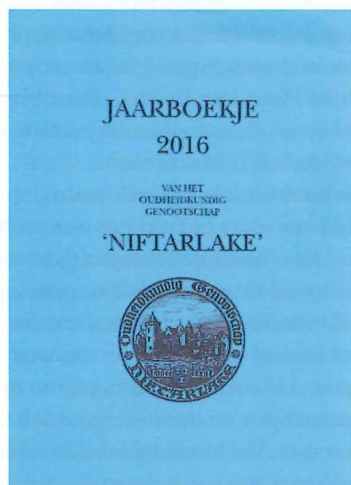
Het laatste hoofdstuk is getiteld 'Het park van Nijenrode'. Op basis van algemene archieven en allerlei andere bronnen beschrijft dit hoofdstuk de ontwikkeling van de tuin van kaal grasland en wat kruidentuintjes tot in de zestiende eeuw naar een prachtig park. Afgebeelde gravures en schilderijen uit de zeventiende eeuw laten zien dat de 'geometrische' tuinaanleg veranderde in een 'renaissancistische' en de tuin later werd omgevormd tot landschapspark met menagerie, labyrint en wildbaan. Vermeld wordt dat in de negentiende eeuw de lindebomen zo hoog waren dat de molenaars klaagden dat hen de wind uit de wieden genomen werd. Ondanks veel kap is het park redelijk door de oorlog gekomen. Beschreven wordt hoe het park na die periode is ontwikkeld. Dit is geïllustreerd met een veelheid aan afbeeldingen.

De noten, een lijst van bronnen en overige geraadpleegde literatuur sluiten het fraai vormgegeven boek af.

Piet Gentenaar

Jaarboekje 2016 van het Oudheidkundig Genootschap 'Niftarlake'.

*Onder redactie van Juliette Jonker,
E. Munnig Schmidt en Louise Woltering.
ISBN 978-90-8704-639-2*

Twee artikelen in dit jaarboekje zijn van bijzonder belang voor Maarssen: een korte bijdrage van E.J. Bos over de herstellende waterstoep van het buiten Herteveld en een uitgebreid artikel van de restauratiearchitect L. Wevers over de bouwgeschiedenis van het Huis ten Bosch.

Bos vertelt in zijn artikel iets over de functie van waterstoepen, die men overigens niet alleen bij buitenhuizen maar ook bij boerderijen aantreft, en over de restauratie van zo'n waterstoep bij Herteveld. Bij het bouwtechnisch onderzoek in de rivieroever vond men restanten van de eerste aanleg van de waterstoep uit de zeventiende eeuw en werd duidelijk dat de waterstoep in de negentiende eeuw opnieuw was aangelegd. Bij de restauratie heeft men zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de oude elementen. Wie meer wil weten over de historische achtergronden, met name over de oorzaken van de verwaarlozing, leze ook het artikel van Steven de Clercq in ons Periodiek nr. 1-2017.

In het artikel over Huis ten Bosch stelt de auteur op basis van gevonden oude bouwsporen in het huidige huis dat de opdracht voor de bouw van Huis ten Bosch in 1628-1629 niet het ontwerp inhield van een volledig nieuw buitenhuis. Hoogst waarschijnlijk was het een modernisering van een aan het einde van de zestiende eeuw reeds bestaand huis met toren. Die modernisering bestond uit de toevoeging van de middenrisaliet, het vooruitspringende middendeel van de gevel, door Jacob van Campen. Deze middenrisaliet, aldus de auteur, lijkt geheel als een schijngevel voor een bestaande gevel geplaatst te zijn. De ideeën voor de vormgeving van de middenrisaliet had Van Campen ontleend aan de Italiaanse architecten Palladio en Scamozzi.

Zowel het interieur als het exterieur ondergingen in de loop van de geschiedenis allerlei veranderingen. Het betreft hier onder andere de aanbouw van een tuinkamer en de verlenging van de middengang tot aan de achtergevel in het begin van de achttiende eeuw, de bepleistering van het huis begin negentiende eeuw en waarschijnlijk rond 1880 de sloop van de toren op het huis. In 1922 kocht de gemeente Maarssen het huis om als raadhuis te gaan gebruiken. De auteur beschrijft de aanpassingen die plaatsvonden om

het buiten voor deze functie geschikt te maken. Toen de gemeente in 1955 Goudestein aankocht als raadhuis, raakte Huis ten Bosch in verval. Het werd van de ondergang gered door de antiquair Jacob Gieling die het pand volledig liet restaureren. In 1989 kochten de toenmalige eigenaren het koetshuis, waardoor de eenheid van huis met koetshuis weer hersteld werd. De huidige eigenaar, de familie Van Lanschot, bezit het huis sinds 2008. Het huis werd toen gerenoveerd en in het kader van die restauratie werd het bouwhistorisch en bouwtechnisch onderzoek uitgevoerd waarop de gegevens in het artikel gebaseerd zijn. Het Jaarboekje van Nifterlake bevat voorts een artikel over twee schilderstukken die de achttiende-eeuwse schilder Jacob de Wit, bekend van de 'witjes', vervaardigde voor het rond 1810 gesloopte Huys te Loenen. Deze stukken bevinden zich nu in het Rijksmuseum. Juliette Jonker verzorgde twee qua onderwerp zeer uiteenlopende bijdragen. Zij belicht het fenomeen van de zogenoemde Chappe telegraaf ontwikkeld door de Franse broers Chappe. Het was een optische seininstallatie, een houten constructie waarvan

de armen in allerlei standen konden worden gezet. Elke stand had een bepaalde betekenis die van verre door middel van een verrekijker kon worden afgelezen en weer werd doorgegeven. De seininstallatie stond op kerktorens waarvan men de spits had verwijderd. Zo ontstond telegrafische communicatie over grote afstanden. Napoleon bevorderde de aanleg van deze installaties, maar na zijn nederlaag werden de lijnen buiten Frankrijk weer opgeheven. In de Franse tijd stond zo'n Chappe installatie op de spitsloze kerktoeren van Vreeland. In 1835 betaalde de toenmalige ambachtsheer van Vreeland het herstel van de spits. Juliette Jonker behandelt in een mooi geïllustreerd tweede artikel de geschiedenis van de ambachtsheren van Vreeland. Het laatste artikel in het jaarboekje gaat over de zestiende-eeuwse krukhuisboerderij 't Honderd in Nieuwer Ter Aa, ooit ook in gebruik als RK-schuilkerk en vandaar de bijnaam 'Papenessie'. Het pand wordt momenteel gerestaureerd en is op aandringen van de Vechtplassencommissie op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. ●

Jan Simonis

Periodiek HKM zoekt redactiesecretaris

Onze huidige secretaris heeft laten weten zijn werkzaamheden voor het Periodiek te willen beëindigen. Wij zijn daarom op zoek naar een nieuwe secretaris.

De redactie vergadert vier maal per jaar.

De functie van redactiesecretaris omvat de volgende werkzaamheden:

- het voorbereiden in samenwerking met de voorzitter van het redactionele beleid;
- het voorbereiden en notuleren van de redactievergaderingen;
- het uitvoeren van de op de vergaderingen genomen besluiten;

- het verzorgen van de correspondentie en het relatiernetwerk;
- het vertegenwoordigen van de redactie, samen met de voorzitter, bij extern overleg en
- de verzorging van de redactionele organisatie en de p.r.

Heeft u belangstelling voor deze functie en/of wilt u nadere informatie, neem dan a.u.b. contact op met de voorzitter van de redactie Jan Simonis.

E-mail: d.simonis1@kpnplanet.nl of telefoon: 0346-579439.

.....
Auteur: Hans Sagel

De Verenigde Zangers in 1949

Via e-mail zond Herman Verkroost mij voor deze rubriek twee oude groepsfoto's van het Maarsse mannenkoor 'De Verenigde Zangers'. Dit op 23 juli 1922 opgerichte koor bestond tot 19 oktober 1966. Het werd toen onder andere opgeheven wegens gebrek aan leden. Zowel Dick Dekker (no. 2 1986, pagina 40) als Ron van Maanen (no. 2 1994, pagina 36) schreven eerder in dit blad over het betreffende zangkoor. Een van de foto's is gemaakt ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum. De andere, de leukste, is bovenstaande foto. Hierop poseren ruim dertig keurig geklede heren met allemaal op hun linker revers dezelfde speld, die ze mogelijk bij het 25-jarig jubileum van het koor gekregen hadden. Op de foto van het 25-jarig bestaan dragen ze de speld namelijk ook al. Het meest opmerkelijke aan deze in 1949 voor het huis 'Bolenstein' gemaakte foto is mijns inziens

de pontificaal in het midden zittende dame. Wie is zij? Volgens Herman Verkroost is zij mogelijk de echtgenote van de heer Bauw en zou deze opname gemaakt zijn ter gelegenheid van hun bezoek aan Holland in 1949. Zijn er lezers die hier nog iets meer van weten, dan horen we dat graag. Ook namen van koorleden, die u mogelijk herkent, kunt u doorgeven. Dat het koor een bijzondere plaats in de dorpsgemeenschap innam, blijkt wel uit het feit dat toen in 1951 een film in Maarssen werd opgenomen, waarin tal van verenigingen door het dorp paradeerden, deze zelfs de werktitel 'De Verenigde Zangers' kreeg.

Hebt u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan J.H. Sagel, van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 0346-561457, e-mail: J.H.Sagel@kpnplanet.nl ●

het oude regthuys

eetcafé • feestcafé • catering

laan van niftarlake 101 • 3612bp • tienhoven
telefoon 0346 - 28 13 82 • website hetoldereghthuys.nl

HAIRFASHION

maarsssen

HAIRFASHION MAARSSEN
PROFESSIONALS
IN HAARVERZORGING

EEN MOMENT
VOOR JE HAAR
EN VOOR JEZELF

PERSOONLIJKE AANDACHT EN DESKUNDIG ADVIES

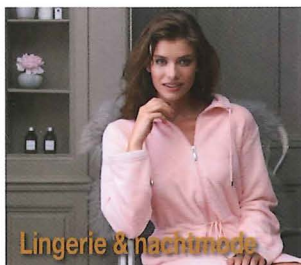
DIRECT EEN AFSpraak MAKEN
TEL. 0346 562032
HAIRFASHIONMAARSSEN.NL

OF DOWNLOAD
ONZE APP

HAIRFASHION MAARSSEN | KAATSBAAN 3 | MAARSSEN

slapen/bedmode/lingerie/linnenshop

Kaatsbaan 48
3601 ED Maarsssen
0346-562122
www.degraaffmaarsssen.nl

Wij lopen met u mee, in alle rust en vol aandacht.

De emoties zijn vaak zo overweldigend, het verdriet zo groot. Juist dan is het fijn als er iemand met u meeloopt, iemand die samen met u de tijd neemt om vorm aan het afscheid te geven. Wij luisteren naar u, helpen u en steunen u als het allemaal even te veel wordt.

Iedere stap die wij zetten, zetten we samen met u, in alle rust en vol aandacht. Zo ontstaat een persoonlijke uitvaart; een afscheid dat op een zachte manier deel gaat uitmaken van uw dierbare herinneringen. Een afscheid waarover u later kunt zeggen dat het goed was, omdat ieder detail zo precies aansloot bij uw wensen.

Op onze website vindt u meer informatie over onze manier van werken. Wilt u liever een persoonlijk gesprek? Bel ons dan voor een afspraak.

Snijders Uitvaartonderneming b.v.
telefoon: 0346 - 580132 (dag en nacht bereikbaar)

UITVAARTONDERNEMING SNIJDERS B.V.

Rouwcentrum en kantoor:
Kerkweg 14, 3603 CM Maarssen,
telefoon: 0346 - 580 272
fax: 0346 - 580 250
info@snijdersuitvaart.nl

Lid van REQUIEM UITVAARTZORG

Ritter
MAKELAARDIJ

aankoop • taxaties
verkoop • hypotheek
verhuur • nieuwbouw

Sterk door Service!

Nassastraat 14
3601 BG Maarssen
0346 - 58 50 30

ritter@era.nl
www.eraritter.nl
 erarittermakelaardij
 @ERA_Ritter

